MALTA

TRIBUNAL GHALL-INVESTIGAZZJONI TAL-INGUSTIZZJI MALTA

ONOR. IMHALLEF
FARRUGIA SACCO LINO

Seduta ta' l-20 ta' Novembru, 2002

Rikors Numru. 50/1997/4

Alfred u Francesca konjugi Bajada u b'digriet tat-18 ta' Ottubru 2000 Julian Bajada assuma l-atti tar-rikors fl-assenza ta' Alfred Bajada li jinsab imsiefer
vs
Ic-Chairman, ghan-nom u in rappresentanza tal-Korporazzjoni ghas-Servizzi tal-Ilma, kif ukoll ghall-kwalunkwe interess li jista jkollu l-Prim Ministru ta' Malta u b'digriet tal-24 ta' Ottubru 2000 il-Prim Ministru ta' Malta tnehha mill-okkju tar-rikors u l-Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni u b'digriet ta' l-24 ta' Ottubru 2000 gie korrett ghal Ministru ghall-Ambjent u b'digriet tat-23 ta' April 2002 gie korrett ghal Ministru ghar-Rizorsi u Infrastruttura

It-Tribunal,

RIKORS:
Ra r-rikors li bih ir-rikorrent wara li ppremetta illi huwa kien impressed driver mad-Dipartiment tal-Water Works, liema kuntratt kien gie tterminat fl-20 ta' Dicembru 1987 u

minfloku gie kkuntrattjat haddiehor ta’ kulur politiku differenti ben vist mill-Amministrazzjoni l-ohra.

Illi t-terminazzjoni tal-istess kuntratt tieghu ghalhekk ma sehhitx minhabba l-fatt li ma kienx hemm bzonn is-servizz tal-vettura tieghu imma bl-iskop uniku sabiex jiddahhal haddiehor impressed, kif fil-fatt hekk gara u gie kkuntrattjat certu Paul Galea.

Illi l-ghejxien tar-rikorrenti u ta’ uliedhom kien jiddependi minn hemm u ghalhekk ukoll ir-rikorrent Alfred Bajada sofra ingustizzja kbira.

Ghaldaqstant, ir-rikorrenti filwaqt li rriservaw li jgibu l-provi kollha ammissibbli skond il-ligi fit-trattazzjoni ta’ dan ir-rikors, talbu lil dan it-Tribunal joghgbu jisma’ u jiddeciedi dwar dan l-ilment taghhom skond l-Att ta’ l-1997 dwar it-Tribunal ghall-Investigazzjoni ta’ Ingustizzji billi jilqa’ t-talba taghhom fis-sens li jigi dikjarat li sofrew ingustizzja u konsegwentament jinghataw rimedju skond il-ligi, kif l-istess Tribunal jidhirlu opportun, xieraq u gust u dana taht dawk il-provedimenti u mizuri u modalitajiet li joghgbu l-istess Tribunal jiprefiggi. Bl-ispejjez kontra l-istess intimati nomine.

Ra l-elenku tax-xhieda tar-rikorrent flimkien mad-dokumenti esebiti.

ECCEZZJONIJIET:
Ra r-risposta tal-Korporazzjoni ghas-Servizzi ta’ l-Ilma li eccepiet:

1. Illi dan it-Tribunal mhuwiex kompetenti sabiex jisma’ dan ir-rikors stante li l-ilment tar-rikorrent ma jinkwadrax ruhu f’xi wahda jew aktar mill-azzjonijiet elenkati fis-subartikolu (1) ta’ l-Artikolu 6 ta’ l-Att ta’ l-1997 dwar it-Tribunal ghall-Investigazzjoni ta’ l-Ingustizzji.

2. Illi fi kwalunkwe kaz, u minghajr pregudizzju ghas-suespost, it-talbiet tar-rikorrent huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante li x-xoghol ta’ impressed driver kien b’kuntratt definit ta’ tlett xhur.

Ra l-elenku tax-xhieda ta’ l-intimat.

Ra r-risposta tal-Prim Ministru li eccepixxa:

Illi huwa mhuwiex il-legittimu kontradittur ta’ dan l-ilment stante li dan jikkoncerna l-amministrazzjoni ordinarja tal-korporazzjoni ghas-Servizzi ta’ l-ilma.

Ra l-atti kollha tal-kawza.

Sema' lix-xhieda bil-gurament.

Sema' l-abili difensuri.

Ikkunsidra

PROVI:
Xehed ir-rikorrent u kkonferma l-kontenut tar-rikors. Semma li kien ilu bil-vettura impressed mal-Gvern mill-1979 u gie mwaqqaf fl-20 ta’ Dicembru ta’ l-1987. Semma li xi zmien qabel twaqqaf milli jahdem, kien jahdem bil-lejl izda hmistax qabel waqqfuh rega’ beda jahdem bin-nhar. Xoghol ta’ bin-nhar ma kienx hemm wisq mhux bhal bil-lejl meta kien il-hin kollu jrid jigri. Xehed li meta spicca hu kien dahal wiehed minfloku li jismu Paul Galea. Sostna li hu Laburist filwaqt li Paul Galea kien Nazzjonalist. Semma li dak iz-zmien li gie mwaqqaf kien mizzeweg u kellu tifel taht l-eta`. Hu kellu jmur jirregistra u dam jirregistra sa l-1989 . Wara siefer u gie lura f’Awwissu ta’ l-1992. Ikkonferma li Paul Galea li dahal warajh ghadu hemm sallum.

Huwa veru li l-kuntratt kien ikun ghal tlett xhur pero` dejjem kien jerga` jiggedded. Semma li kienu marru jipprotestaw wara li l-kuntratt taghhom ma kienx gie mgedded.

Xehed Mario Caruana Principal fid-Dipartiment tax-Xoghol li kkonferma l-informazzjoni li kien hemm fir-risposta tal-kjamat fil-kawza Direttur tax-Xoghol.

Ipprezenta lista ta' l-impressed drivers gewwa Ghawdex mid-9 ta' Mejju 1987, liema lista, minbarra l-ismijiet u n-numri tal-karta ta' l-identita`, hemm indikat ukoll id-dipartiment li mieghu jahdmu, jew kienu jahdmu, kif ukoll id-data ta' meta gew ingaggati. F'xi kazijiet hemm indikata wkoll id-data tat-terminazzjoni.

Ipprezenta wkoll dokument MC2, li juri l-formola li kienet tintuza, meta kienet ghadha tezisti s-sistema ta' l-impressed, meta vettura kienet tintbaghat ghall-ewwel darba ma' xi dipartiment, ministeru jew korp parastatali.

Ipprezenta wkoll formola ohra li tintuza meta jiskadi l-kuntratt, sabiex id-dipartiment, ministeru jew korp parastatali koncernat igedded jew jittermina l-impressment tal-vettura u dan bhala Dok MC3.

It-talba ghal vettura kienet issir mid-dipartiment, ministeru jew korp koncernat. Esebixxa zewg formoli sabiex juri li d-Dipartiment tax-Xoghol, ma kien ikollu l-ebda involviment fid-decizjoni ta' l-ingagg ta' vettura u l-anqas fid-decizjoni li jigi terminat jew li ma jiggeddidx il-kuntratt tal-vettura impressed.

Semma illi meta kien ikun hemm bzonn ghal-karozza ohra suppost il-procedura kienet illi jimxu wara xulxin u tintbghat ghal vettura li tkun l-ewwel tmiss fuq il-lista tal-vetturi. Izda d-dipartiment seta' kellu l-ghazla jekk ikun irid xi tip ta' vettura partikolari. Jigifieri jekk per ezempju dipartiment ikollu bzonn trakk, mill-Labour Office kien jintbaghat dak it-trakk li jkun gie registrat qabel l-ohrajn fil-kategorija tieghu.

Xehed Raymond Xuereb Administrator fit-Transport Section tal-Korporazzjoni ghas-Servizzi ta' l-Ilma li pprezenta lista tal-vetturi li kien hemm jew ghad hemm impressed mal-Korporazzjoni ghas-Servizzi ta' l-Ilma jew mal-Water Works Department.

Semma li dawk il-vetturi li twaqqfu u dawk il-vetturi li dahlu minflokhom, kienu l-istess tip ta' vettura. Dwar hlasijiet li

jircievi min ikollu l-vettura impressed, mir-records tal-Korporazzjoni jmorru lura ghal l-ahhar hames snin ghaliex qabel il-pagi kienu jinhargu mid-Dipartiment tax-Xogholijiet Pubblici stante li d-Dipartiment ta' l-Ilma kien parti minnu.

Semma li jidher li f'Dicembru 1987 ir-rikorrent kien ghadu bil-vettura impressed izda waqaf f'Jannar 1988, ghalkemm id-data ezatta ta' meta waqaf m'ghandux mir-records. Mid-Dokumenti jirriuzlta li Pawlu Galea dahal fil-25 ta' Dicembru 1987.

Xehed <u>Paul Galea</u> li semma li kien ghamel zmien jirregistra pero` imbaghad wara dahal fl-impressed wara li baghat ghalih Anton Hili u qallu li ghandu impjieg ghal mas-Servizz ta' l-Ilma. Semma li fil-fatt ma kienx jaf flok min kien dahal izda in segwitu ta' dan qalulu li kien qed jaghmel ix-xoghol li precedentement kien jaghmlu Alfred Bajada.

KONKLUZJONIJIET:
Hemm diversi eccezzjonijiet li jridu jigu regolati. L-ewwel eccezzjoni hija dwar il-kompetenza tat-Tribunal fis-sens illi l-Korporazzjoni ghas-Servizzi ta' l-Ilma eccepiet l-inkompetenza tat-Tribunal *ratione materae.*

Illi fil-kawza deciza minn dan it-Tribunal fis-7 ta' Marzu, 2000 fl-ismijiet Bezzina Carmel vs Direttur Dipartiment tal-Edukazzjoni [Rikors 759/97] dan it-Tribunal qal hekk:

"Illi l-kaz in ezami jirreferi mhux ghal tkeccija ossija terminazzjoni ta' impieg kif isostni l-intimat izda **f'nuqqas ta' hatra gdida ghal perijodu iehor normalment ta' tlitt xhur ohra minhabba il-bzonn tal-intimat u peress li r-rikorrent kien precedentement impjegat mal-intimat.** Ikun kaz ta' terminazzjoni ta' impieg jekk ir-rikorrent gie mwaqqaf **matul il-kors ta' l-impieg** ghal xi raguni valida jew le. S'issa ma instemghux provi f'dan il-kaz u ghalhekk jekk ikun il-kaz ta' terminazzjoni dan it-Tribunal ikollu jieqaf hemm. Izda kif jirrizulta sa dan l-istadju l-ilment hu ta' kompetenza tat-Tribunal." [Ara wkoll Carmelo Farrugia vs Chairman MDC et deciza fit-28 ta' Gunju, 2000].

Ghal dawn il-motivi tichad din l-eccezzjoni preliminari.

Ukoll fir-rikors fl-ismijiet "Anthony Mifsud vs Korporazzjoni ghas-Servizz ta` l-Ilma" deciz fis-16 ta' Frar, 1998, it-Tribunal qal:

"L-artikolu 6 (1) jghid hekk:
It-Tribunal ikollu s-setgha li jisma' u jaqta' dwar kull ilment miktub li jsir minn persuna li tallega li tkun garrbet ingustizzja b'konsegwenza ta' xi distinzjoni, cskluzjoni jew preferenza indebita li tkun saret jew inghatat bi hsara ghaliha, jew ta' xi inkapacita' jew restrizzjoni li kellha ggarrab, b'xi azzjoni mehuda minn xi wahda mill-persuni li ghalihom japplika dan 1-Att dwar kull wiehed minn dawn li gejjin:

(a) hatriet, promozzjonijiet jew trasferimenti ta' ufficjali pubblici;

(b) hatriet, prornozzjonijiet jew trasferimenti ta' membri, ufficjali jew impjegati ta' xi korp imwaqqaf b'ligi;

(c) dhul fl-impieg;

(d) licenzi jew permessi mehticga bi1-ligi;

(e) kull haga ohra li tista' tigi approvata b'rizoluzzjoni tal-Kamra tad-Deputati.

Ghalhekk il-kompetenza tat-Tribunal hija:

[a] dwar ilmenti miktuba minn persuni li jallegaw li garrbu ingustizzja

[b] li l-ingustizzja trid tkun b'konsegwenza ta' xi distinzjoni, eskluzjoni jew preferenza indebita li tkun saret jew inghatat bi hsara ghaliha, jew ta' xi inkapacita' jew restrizzjoni li kellha ggarrab [in consequence of undue distinction, exclusion or preference which has been made or given to his prejudice, or of any disability or restriction to which he has been subjected]

[c] b'xi azzjoni mehuda minn xi wahda mill-persuni li ghalihom japplika dan l-Att dwar dak imsemmi aktar l-isfel.

Issa l-lista elenkata fil-paragrafi 6 (1) (a) (b) (c) (d) hija ezawrjenti b'mod li bil-fors il-kwistjoni trid tirriferi ghal hatriet, promozzjonijiet, trasferimenti, dhul fl-impieg, licenzji jew permessi mehtiega bil-ligi u dan ad eskluzzjoni ta' xi azzjonijiet simili jew ftit differenti? Hu necessarju li l-kazijiet jaqghu precizament f'dawn it-termini, jew il-ligislatur ried jinkludi kazi ohra li huma ta' l-istess natura? Ghandhom jigu kunsidrati ingustizzji ohra li pero' ma humiex strettament hatra, promozzjoni, jew trasferiment, izda possibilment xi ingustizzja ohra mhux specifikament imsemmija izda li hi ta' l-istess natura?

Jekk hi inkluza promozzjoni certament li tidhol promozzjoni b'data differenti [anticipata jew posticipata]; kif ukoll hija inkluza "demotion". Jekk gie inkluz trasferiment [minn Dipartiment ghal iehor, jew sezzjoni ghal ohra] ghaliex m'ghandiex tigi inkluza rizenja sfurzata mic-cirkostanzi! Jidher li l-ispirtu tal-ligi kien li tkopri l-ingustizzji kif elenkati izda mhux li tinghata interpretazzjoni ferm restrittiva b'mod li jigi stultifikat l-iskop tal-ligi specjali li saret.

Dan it-Tribunal ihoss li hu ferm difficli li "a priori" jaghmel regoli precizi ta' dawk l-azzjonijiet kollha li jaqghu fil-kompetenza tieghu u liema le. Hu necessarju li f'kull kaz fejn ma huwiex specifikament imsemmi mill-istess ligi li t-Tribunal jezamina jekk il-kaz jinkwadrax.

Ikkunsidra li l-Korporazzjoni intimata qedgha ssostni li l-karozzi huma impressed u mhux id-driver, li dawk id-drivers ihallsu l-bolla tan-National Insurance tas-"self-employed" u jhallsuha huma kollha, la ghandhom leave u lanqas sick leave. Dawn fil-fehma tal-Korporazzjoni jeskludu lil min hu bhal rikorrent milli jaqgha that il-gurisdizzjoni tat-Tribunal ghall-Investigazzjoni ta' Ingustizzji.

Pero' hu ta' min isemmi li ghalkemm ix-xhud tal-Korporazzjoni semma li l-karozza hi impressed u mhux ix-

xufier, hemm il-kundizzjoni li l-vettura “must be owner driven” b’mod li l-ftehim ghalhekk qieghed isir mhux ghall-uzu esklusiv tal-karozza izda bhala kundizzjoni fundamentali li ma’ l-uzu tal-karozza irid ikun hemm ukoll is-sewqan mis-sid. Ghalhekk, ghalkemm strettament dan ix-xoghol ma jinkwadrax ruhu f’impieg b’mod li l-bolla tal-kontribuzzjonijiet nazzjonali tithallas ta’ self-emplyed, u li l-Manager tal-Personnel ma jkollux x’jaqsam maghhom direttament, xorta wahda ghall-iskop ta’ l-Att ta’ l-1997 dwar it-Tribunal ghall-Investigazzjoni ta' Ingustizzji ghandu jitqies bhala “dhul fl-impieg”. Jekk saret ingustizzja relattiva ghal impressed driver din ma tesorbitax mill-kompetenza tat-Tribunal ghall-Investigazzjoni ta' Ingustizzji.”

Ghal dawn il-motivi jichad din l-eccezzjoni preliminari.

Minhabba r-rikors u l-eventwali digriet tal-Prim Ministru u tal-Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni fejn dawn spiccaw hargu mill-kawza b’digriet ta’ l-24 ta’ Ottubru 2000 mhux necessarju li t-Tribunal jidhol fil-mertu ta’ l-eccezzjonijiet taghhom. Izda in segwitu gew sostitwiti bil-Ministru ta’ l-Ambjent u eventwalment bil-Ministru tar-Rizorsi u Infrastruttura. Ghalkemm m’hemmx nota ta’ l-eccezzjonijiet formali ta’ dawn, xorta wahda t-Tribunal ihoss li ghandu jaghmel riferenza ghal Artikolu 181B tal-Kapitolu 12 li jiddisponi li:

“Il-Gvern ghandu jkun rappresentat fl-atti u fl-azzjonijiet gudizzjarji mill-Kap tad-Dipartiment tal-Gvern li jkun inkarigat fil-materja in kwistjoni.” Imkien ma jinghad li r-rapprezentanza hija vestita f’idejn il-Ministru jew Prim Ministru u hija eccezzjonalment biss li tali rapprezentanza hi vestita` fil-Ministru koncernat (bhal fil-kaz tal-kawzi istitwiti kontra l-P.A.P.B.) jew kawzi li minn natura taghhom wiehed irid jistitwihom kontra l-Prim Ministru jew kontra l-Avukat Generali.

Dan huwa kaz ta’ amministrazzjoni ordinarja u ghalhekk certament li r-responsabbilta` hija tal-Korporazzjoni ghas-Servizz ta’ l-Ilma u b’ebda mod ma hi la tal-Prim Ministru, la tal-Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni, la

tal-Ministru ghall-Ambjent u l-anqas tal-Ministru ghar-Rizorsi u Infrastruttura.

Ir-rikorrent ma ta ebda raguni ghaliex harrek lil Prim Ministru u lil dawn il-Ministri u t-Tribunal jiddikjara li mhumiex il-legittimi kontradituri kemm il-Prim Ministru, kemm il-Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni, kemm il-Ministru ghall-Ambjent kif ukoll il-Ministru ghar-Rizorsi u Infrastruttura. [Ara wkoll Rikors 196/97 deciz fid-9 ta' Novembru, 1999 fl-ismijiet Mario Spiteri vs Dipartiment tax-Xogholijiet Pubblici; Joseph Grech vs Prim Ministru et 9/12/98, Eugenio Cutajar vs Ministru ghas-Sigurta' Socjali 9/3/99, u Joseph Farrugia vs Ministru tas-Sahha 28/10/99]. Dan huwa sufficjenti biex il-kawza tieqaf hawn fil-konfront tal-Prim Ministru u Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni, Ministru ghall-Ambjent u Ministru ghar-Rizorsi u Infrastruttura.

Minhabba li fit-18 ta' Ottubru 2000 Dr. Refalo ghar-rikorrent talab li minnflok id-Direttur tax-Xoghol jidhlu l-kliem id-Direttur Generali tax-Xoghol, ghalkemm dan ma kienx wiehed mill-intimati f' din il-kawza, it-Tribunal ihoss li huwa essenzjali li wiehed jara f'dan l-istadju jekk kienx hemm relazzjoni guridika bejn ir-rikorrent u d-Direttur tax-Xoghol u d-Direttur Generali tax-Xoghol. Fil-fatt irrizulta fil-kors tal-kawza illi d-Direttur tax-Xoghol iforni biss il-vettura u s-sewwieq taghha lid-Dipartiment li jkun ghamel rikjest ghal kiri tal-vettura taht is-sistema impressed.

Meta wiehed janalizza l-formoli li hemm kif ukoll id-deposizzjonijiet moghtija jirrizulta b'mod car illi fil-fatt ir-rwol tad-Dipartiment tax-Xoghol mhux wiehed li jaghzel hu stess u jimpjega hu stess izda sempliciment jaghmel servizz.

It-talba ghal vettura kienet issir mid-dipartiment, ministeru jew korp koncernat u jekk tiggeddidx jew le hija decizjoni ta' l-istess dipartiment, ministeru jew korp koncernat. Id-Dipartiment tax-Xoghol ma kien ikollu ebda involviment fid-decizjoni ta' l-ingagg tal-vettura u l-anqas fid-decizjoni jekk dan jigix terminat b'kuntratt jew jekk jiggeddidx jew le.

Ghalhekk it-Tribunal jiddikjara illi d-Direttur tax-Xoghol ma kellu ebda relazzjonijiet guridika mar-rikorrent u tilliberah stante li huwa mhux il-legittimu kontradittur.

Jifdal ghalhekk issa, illi t-Tribunal jezamina l-mertu tal-kaz fil-konfront tac-Chairman tal-Korporazzjoni ghas-Servizzi ta' l-Ilma. Irrizulta b'mod car illi r-rikorrent kien impjegat mal-Korporazzjoni u dam impjegat mal-Korporazzjoni sal-20 ta' Dicembru 1987. Ma rrizulta ebda ilment fil-konfront la tar-rikorrent personali u l-anqas fil-vettura tieghu. Irrizulta wkoll illi wara li spicca r-rikorrent dahlu jahdmu diversi nies mal-Korporazzjoni ghas-Servizz ta' l-Ilma bl-istess mod bil-vettura u bl-istess tip ta' vettura li kellu r-rikorrent. Fosthom irrizulta li dahal jahdem Paul Galea fil-25 ta' Dicembru 1987 li jidher li ssostitwixxa lill-imsemmi rikorrent. Irrizulta fil-fatt illi dahlu jahdmu mal-Korporazzjoni diversi nies ohra u dan kif jidher a fol 40, 41, 47 u 48 tal-process.

Illi ghalhekk jirrizulta b'mod car illi minghajr raguni valida l-kuntratt tar-rikorrent ma giex imgedded izda minflok gew imdahhlin nies ohra u dawn minghajr ma nghataw raguni valida kemm fil-konfront tar-rikorrent kif ukoll dwar il-vettura tieghu. Dan certament jammota ghal ingustizzja kif specifikata fil-Kapitolu 394 tal-Ligijiet ta' Malta. Kawza ta' dan l-agir ir-rikorrent bata finanzjarjament fis-sens li ma giex estiz lilu l-impjieg.

Ghal dawn il-motivi wara li jichad l-eccezzjoni tal-Korporazzjoni tas-Servizzi ta' l-Ilma, u peress li jsib l-ilment gustifikat, u peress li ma jistax f'dan il-kaz jordna rimedju kumpensattiv, it-Tribunal jirrikmanda li jsir hlas ta' kumpens ta' tlett elef lira Maltin (LM3000) mill-Korporazzjoni tas-Servizzi ta' l-Ilma favur ir-rikorrent.

Spejjez dwar il-mertu kontra l-Korporazzjoni ghas-Servizz ta' l-Ilma hlief ghall-eccezzjonijiet relattivi tal-Prim Ministru, Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni, Ministru ghall-Ambjent u Ministru ghar-Rizorsi u Infrastruttura, Direttur tax-Xoghol u Direttur Generali tax-Xoghol li huma a karigu tar-rikorrent.